

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

תוכן עניינים

- א. אין לה שיעור למעלה אבל יש לה שיעור למטה.....3
- ב. לולב שיש בו ג' טפחים כדי לנענע בו כשר אלא אין לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה.....3
- ג. אין ציצית אלא ענף וכן הוא אומר ויקחני בציצית ראשי ... וצריך לפרודה כי צוציתא דארמאי.....4
- ד. ציצית צריכה שתהא נוטפת על הקרן שנאמר על כנפי בנדיהם.....4
- ה. וצריך שירחיק מלא קשר גודל.....5
- ו. בשעת עשייה איתמר.....6
- ז. רמי ארבע ועייף להו מיעף ומעייל להו בגלימא ואביק להו מיבק קסבר בעינן תמניא בגלימא כי היכי דליהוי גדיל גדילים במקום פתיל.....7
- ח. ציצית אין צריכה ברכה.....7
- ט. מנין לציצית בעובד כוכבים שהיא פסולה שנאמר דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית בני ישראל יעשו ולא העובדי כוכבים יעשו.....8
- י. כותי ולא ארמאי.....8
- יא. ובישראל צריך לברך דאמר מר המל אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה.....9
- יב. סוכת עובדי כוכבים סוכת נשים סוכת בהמה סוכת כותיים סוכה מכל מקום כשירה ובלבד שתהא מסוככת כהילכתא.....11
- יג. העושה סוכה לעצמו אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה.....13
- יד. בא לישב בה אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה.....14

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

טו. ספר תורה תפילין ומזוזות שכתבן צדוקי כותי עובד כוכבים עבד אשה וקטן מומר פסולין שנאמר וקשרתם וכתבתם כל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה כל שאינו בקשירה אינו בכתיבה16

טז. על תפילין של יד אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין על תפילין של ראש אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין
19

יז. כל מצוה דעשייתה גמר מצוה כגון מילה ... צריך לברך וכל מצוה דעשייתה לאו גמר מצוה ... אינו צריך לברך22

יח. עשאן מן הקוצים ומן הנימין ומן הגרדין פסולה מן הסיסין כשירה22

יט. בעינן טויה לשמה24

כ. ציפן זהב או שטלה עליהן עור בהמה טמאה פסולות עור בהמה טהורה כשירות ואף על פי שלא עיבדן לשמן25

כא. אף עור בהמה טהורה פסולות עד שיעבדן לשמן26

כב. הא תכילתא ... מייתנין דם חלזון וסמנין ורמינן להו ביורה [ומרתחינן ליה] ושקלינא פורתא בביעתא וטעמינן להו באודרא ושדינן ליה להווא ביעתא וקלינן ליה לאודרא ... טעימה פסולה ... דבעינן צביעה לשמה28

כג. תכלת אין לה בדיקה ואין נקחית אלא מן המומחה29

כד. תפילין יש להם בדיקה ואין ניקחין אלא מן המומחה ... ספרים ומזוזות יש להן בדיקה וניקחין מכל אדם29

כה. ותכלת בדיק ליה (סי' בגשם) מייתי מגביא גילא ומיא דשביליתא ומימי רגלים

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת מנחות

דף מב.

א. אין לה שיעור למעלה אבל יש לה שיעור למטה

כבר התבאר לעיל דף לח: ומא. שאורך שמונה¹ החוטמים מדאורייתא כל שהוא², וי"א כדי עניבה³. ומדרבנן י"א ד' גודלים, וי"א י"ב גודלים. וכן עיקר להלכה ושיעורו י"א עשרים וארבעה סנטימטר, וי"א 30 ס"מ ולכה"פ⁴ 29. טוב לעשותו⁵ ארוך יותר⁶, כדי שאם יפסק ישאר כשיעור ולא יפה עושין המוכרין שמצמצמין מדת אורכן וקרוב להיות ברכה לבטלה ויש להזהירם על כך.

ב. לולב שיש בו ג' טפחים כדי לנענע בו כשר אלא אין לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה

כבר התבאר סמכת סוכה דף לב: ששיעור הלולב הוא ד' טפחים⁷ דהיינו לדעת הגר"ח נאה זצ"ל – 32 ס"מ, ולדעת החזו"א זצ"ל – 38.4 ס"מ, ד' טפחים אלו מודדים בשדרת הלולב בלבד, פירוש: בתחתית השדרה ישנם שני עלים משני צידי השדרה ועיקרו של אחד גבוה מהשני, מתחילים למדוד את הד הטפחים מעיקרו של העלה הגבוה שביניהם דכנגד עיקרו של העלה הנמוך אין עלה, והלולב מגולה שם, וכל שיעור הלולב צריך להיות מכוסה בעלים, עד סוף השדרה.

¹ שו"ע ונו"כ או"ח יא ס"ד ובה"ל ד"ה אין

² עיין בלבוש שכתב דמן התורה אין שיעור לאורך הציצית רק שיהיה בו גדיל וענף רק שחז"ל נתנו לנו שיעור משום נוי ציצית למר בארבע ולמר בי"ב כן ביאר הא"ר את דבריו ועיין בה"א שמצדד לומר דעכ"פ כדי עניבה הוא מן התורה עי"ש. בה"ל ד"ה אין פחות.

³ ועיי' חזו"א או"ח סי' ג' סקט"ו דכדי עניבה דאורייתא אפילו בגרדומין

⁴ חזו"א קו' השיעורים וס' שיעורין ש"ת

⁵ מ"ב כא

⁶ עשה ארוך יותר אפילו היה הענף הרבה יותר משני שלישים מן הגדיל יכול לקצרו ואין צריך להתיר הציצית. ס"ד ובה"ל ד"ה יכול

⁷ שו"ע ונו"כ תרנ א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הכנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

יש להדר ולאגוד את הלולב באופן ששדרת הלולב תהא גבוהה מההדסים בטפח, ואפי' שההדסים גבוהים, יראה ששדרת הלולב תצא תמיד בטפח, ואם שדרת הלולב אינה גבוהה מההדסים כלל, יצא ידי חובה⁸.

ג. אין ציצית אלא ענף וכן הוא אומר ויקחני בציצית ראשי ... וצריך לפרודה כי צוציתא דארמאי

התורה⁹ קראן ציצית, ואין לשון ציצית אלא חוטינ נפרדין, כמו שערות המופרדין, דכתיב (יהזקאל ח פסוק ג) ויקחני בציצית ראשי, על כן צריך להפרידן זה מזה כל חוט¹⁰ בפני עצמו שלא יהיו מסובכין אחד בתבירו. קודם שיברך עליהם.

ואם נשתהא לבוא לבהכ"נ ועי"ז יתבטל מלהתפלל בציבור אין צריך לדקדק בזה¹¹.

כתב האר"י ציצת ראשי תיבות צדיק יפריד ציציותיו תמיד

ד. ציצית צריכה שתהא נוטפת על הקרן שנאמר על כנפי בגדיהם

לכתחלה יתלה¹² הציציות לאורך הטלית ולא לרוחבה. והיינו שלא יתלה הציציות באופן שיהיו תלויות כלפי הקרקע. ונכון להקפיד בזה לא רק בשעת הטלת הציציות בבגד, אלא אף קודם שמתעטף בו יראה שיהיו במקומם¹³,

⁸ שם ב

⁹ שו"ע ונו"כ או"ח ח ד

¹⁰ מ"ב יח

¹¹ כ"כ במג"א וטעם המ"א הוא דהיום אין זה רק זכר לזמן התכלת שהיה צריך או מדינא להפריד התכלת מן הלבן ועיין ביאור הגר"א שמשיג ע"ז ודעתו דגם היום צריך מן הדין להפריד כל חוט זה מזה ואח"כ מצאתי בע"ת שכתב ג"כ כהגר"א וא"כ לדבריהם אפשר דאם חוטי הציצית מסובכין אחד בתבירו אין לברך עליהן או אפשר דלא גרע מנדרומי ציצית וצ"ע עכ"פ לכתחילה בודאי החיוב להפרידן אם הם מסובכין קודם שיברך עליהן. בה"ל שם ד"ה צריך

¹² שו"ע ונו"כ יא טו

¹³ מ"ב עג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ואם אינם במקומם יחזירם למקומם אפילו בשבת. ונכון שיהדק מעט הקשר הראשון הסמוך לכנף הבגד.

ובדיעבד כשרה הטלית גם אם נתלו הציציות לרוחב. וכן מנהג העולם להקל בזה.

אולם אסור שיהיו הציציות מונחות באלכסון כנגד פינת הכנף¹⁴.

נהגו לחבר חתיכת בד מרובעת בארבע כנפות הטלית, כדי לחזק הכנף והנקב. ומותר לעשות חתיכות אלו שלא ממין הבגד, ואפילו מעור¹⁵.

ה. וצריך שירחיק מלא קשר גודל

כבר התבאר לעיל דף מא: שיש להטיל הציציות¹⁶ בשפת הבגד באורך וברוחב בתוך שלש אצבעות של אדם בינוני. ולמעלה ממלא קשר גודל. ויהיה הנקב כולו בתוך שיעור זה. ולדעת פוסקים רבים אם לא עשה כן, פסול מן התורה, ואפילו בדיעבד. ושיעור שלש אצבעות היינו בין חמשה לששה סנטימטר. ושיעור מלא קשר גודל היינו כארבעה סנטימטר. ולכן נראה שהמקום הנכון ביותר לעשות הנקב, הוא בתחלת הסנטימטר החמישי, ויהיה כולו בתוך הסנטימטר החמישי. ובדיעבד אם עשה הנקב אחר שלשה סנטימטר וחצי, או בתוך הסנטימטר הששי, כשרה הטלית לברכה. ויש למדוד כל המדות הנ"ל משפת הבגד בקו ישר, ולא באלכסון מפינת הבגד.

אם מחמת הקשירה נתהדקו החוטים עד הבגד, ונתקפל הבגד בשפתו עד שאין בו עתה יותר ממלא קשר גודל, כשר. ואם היה הנקב למעלה משלש אצבעות, ומחמת הקשירה נתהדק ונתקפל עד שהוא בתוך שלש אצבעות, פסול.

אם היה הנקב מחוץ למקום הראוי, וחתך הנקב אחר הטלת הציציות ועשאו במקום הראוי, פסול, ויתיר הציציות ויקשרם מחדש.

¹⁴ מפני שהוא מנהג הקראים שעושין כן ואם תלויים מצוה להחזירם למקומן. מ"ב שש
¹⁵ כי אין עושין כן אלא לחזק הבגד שלא יקרע ובטל הוא לגבי בגד. מ"ב עה ועיין בה"ל שם ד"ה שאין
¹⁶ שו"ע ונו"כ יא ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

מנהג כמה מעדות האשכנזים לעשות בטלית קטן שני נקבים בכנף הבגד, ומטילים הציציות בנקב אחד, ומוציאים אותן מהנקב השני. ויזהרו שיהיה הנקב העליון בתוך שלש אצבעות, והנקב התחתון למעלה ממלא קשר גודל. ויעשו הנקבים לרוחב הבגד, ולא באלכסון. והספרדים נהגו לעשות תמיד רק נקב אחד, ואין להם לשנות מנהגם. ואם קנה בגד שיש בו שני נקבים, יטיל הציציות בנקב אחד, ואין צריך לסתום השני.

ו. בשעת עשייה איתמר

עוד התבאר שם שאם נקרעה שפת הבגד אחר הטלת הציציות, והוא עתה בתוך קשר גודל, או למעלה משלש אצבעות, כשר. ויש נוהגים לתפור סביב הנקב, כדי לחזקו שלא יקרע.

כל האמור לעיל הוא אפילו אם אירע כן קודם שסיים כל הקשרים והחוליות, אלא רק קשר הקשר שאחר החוליה הראשונה. ואם הסיר הציציות, צריך לתפור הנקב שיהיה במקום הראוי, ולאחר מכן יחזור ויטיל הציציות.

אם היה הנקב במקום הראוי, ומחמת שנתכווין בכביסה אינו במקום הראוי, כשר.

דין מקום הנקב שהוא בתוך שלש אצבעות ולמעלה ממלא קשר גודל, הוא בין באורך הבגד ובין ברוחבו.

אם יש בשפת הטלית גדילים שלא נטווו שתי וערב, אין להטיל בהם חוטי הציציות, ואם הטיל בהם פסולה. ומצטרפים גדילים אלו לבגד לענין מדידת מקום הנקב. וטוב להחמיר שיהיה המרחק למעלה ממלא קשר גודל ולמטה משלש אצבעות אף בלא הגדילים הללו. ואם הם ארוכים, יחתכם במקום כנף הבגד. ואין צריך לחתוך אותם לכל אורך או רוחב הבגד. ויעשה כן קודם הטלת הציציות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ז. רמי ארבע ועייף להו מיעף ומעייל להו בגלימא ואביק להו מיבק קסבר בעינן תמניא בגלימא כי היכי דליהוי גדיל גדילם במקום פתיל

צריך להטיל¹⁷ בכל כנף ארבע ציציות¹⁸, לא פחות ולא יותר. ולאחר שמכניסם בנקב ומוציאם מהצד השני, נכפלים ונעשים שמונה. ואסור להוסיף עליהם. ואם הוסיף פסולה¹⁹, ויסירנה ויחזור ויקשור כל החוטים מחדש. וכן אסור לגרוע, ואם גרע פסולה.

יש מחמירים להכניס כל ארבעת החוטים בבת אחת לנקב. ובמקום שהדבר קשה, יש להקל להכניסם בזה אחר זה.

ח. ציצית אין צריכה ברכה

חיוב מצות ציצית הוא²⁰ על האדם הלוּבש הטלית דוקא בזמן שלובשה, אבל כל זמן שאינו לובש הטלית, אלא מניחה אצלו בארון, פטור מלהטיל בה ציצית²¹. ולכן המטיל ציצית בבגד, אינו מברך "אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות ציצית". אלא אח"כ כשמתעטף בו מברך להתעטף.

¹⁷ שו"ע ונו"כ יא יב

¹⁸ דאמרינן בגמרא גדיל שנים גדילים ד' פי' אי הוה כתיב גדיל הוה משמע שנים דאין גדיל בפחות משנים השתא דכתיב גדילים ד' משמע ובזמן שהיה תכלת היו עושים ב' מתכלת וב' מלבן (לדעת רש"י ותוס') והאידינא הוי לבן מקום תכלת ועושים ד' ארוכים משל לבן. מ"ב נה

¹⁹ משום דקעבר בבל תוסיף והגר"א בביאוריו הסכים להלכה לשיטת העיטור המובא בב"י שסובר דאין בזה משום בל תוסיף וכי פסלינן בגמרא בזה דוקא בשוסיף מין אחר להחוטין (כגון חוטי קנבוס או צמר גפן) אבל באותו המין מכשרינן אפילו לכתחלה להוסיף כמה שרוצה ועיין בארה"ח שהביא עוד כמה גדולי הראשונים שסוברין כן ולכן מסיק דאם עשאם כבר וא"א לתקנם יכול לילך בהם אבל מיד שיוכל לתקנם צריך לתקנם ובגורע מהחוטין לכו"ע פסול כדאיתא בב"י. מ"ב ס

²⁰ שו"ע ונו"כ יא א

²¹ אף על גב דכתיב ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם מ"מ מדכתיב קרא אחרינא גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה משמע דוקא כשמתכסה בה. מ"ב ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ואם נפסקו אחר שלובשו צריך לפשטו ולעשות בו ציצית, ולברך כשחוזר ולובשו אף שלובשו תיכף²².

וכן במזוזה דקי"ל חובת הדר היא אין לברך על המזוזה רק כשהוא נכנס לדור בהבית תיכף ומיד, דאז הוא ממש דומיא דעטיפה או כשכבר דר בה²³.

ט. מנין לציצית בעובד כוכבים שהיא פסולה שנאמר דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית בני ישראל יעשו ולא העובדי כוכבים יעשו

אם הטיל גוי את הציציות בבגד הטלית, פסולה הטלית. דכתיב: (במדבר טו פסוק לח) **דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהוֹצִיא אִינּוֹ יְהוּדִי וְאֶפִּילוֹ יִשְׂרָאֵל עֹמֵד עַל גְּבוּי, וְאָמַר "לְשֵׁם מִצּוֹת צִיצִית", פֶּסוּל.**

אם הטיל ישראל חומי הציצית בבגד, וכרך החוליה הראשונה, וקשר מעליה שני קשרים, וסיים הגוי שאר החוליות והקשרים, כשרה הציצית.

י. כותי ולא ארמאי

כבר התבאר במסכת ע"ז דף כו: הכל כשרים²⁴ למול אפילו²⁵ קטן ואפילו עבד ואשה וערל ישראל²⁶ שמתו אחיו מחמת מילה²⁷, ואם יש ישראל גדול שיודע למול הוא קודם לכולם, ואם אין גדול ימול אחד מאלו, אבל גוי לא ימול כלל²⁸ דכתיב (בראשית יז פסוק יג) **הַמּוֹל יְמוּל, שְׁפִירְשׁוּ וּמִשְׁמַעוּ מִי**

²² מ"ב ג

²³ מ"ב שם ד

²⁴ שו"ע ונו"כ יו"ד רסד א

²⁵ כתב מהר"י עמדין [בסידורו חלק מגדל עז] דף ה' [בריכה העליונה נחל הרביעי סעיף טו] אונן נראה לי שימול במקום שאין מוהל אחר בשמיני, עכ"ל. ולענין הברכה צ"ע אם יברך. לבושי שרד שם.

²⁶ אבל מתכוין להפר ברית לא. ש"ך שם א

²⁷ שא"א לו להיות נימול אבל אם אפשר לו להיות נימול עכשיו אף על פי שבקטנותו לא היה אפשר ודאי אין לו למול אחרים. ט"ז שם א

²⁸ ר"ל דבעובד כוכבים צריך למיטרח בתר ישראל אפילו אי אפשר למצאו עד אחר שמיני, והיינו דוקא אם מצפים שיבא עכ"פ אפילו אחר שמיני, בלאו הכי ודאי עדיף מלהניח הילד ערל לגמרי, עכ"ד. לבושי שרד שם מר"י עמדין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

שהוא מהול בעצמו הוא ימול אחרים, לאפוקי גוי שאינו מהול, ואפילו אם הוא מהול שלא לשם גרות כאילו לא מהול דמי²⁹, שאין מילתו מילה כיון שלא לשם מצות מילה מל.

וגוי שמל יש אומרים³⁰ מה שנעשה נעשה, דהא נימול הוא ואין צריך לחזור ולהטיף ממנו דם ברית, ויש אומרים³¹ שצריך לחזור ולהטיף ממנו דם ברית על ידי בן ברית, וכן עיקר.

יא. ובישראל צריך לברך דאמר מר המל אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה

כבר התבאר במסכת שבת דף קלז: שגם אם אבי הבן מל את בנו בעצמו, מנהגינו לברך ברוך אתה ידוד אלהינו מלך העולם. אשר קדשנו במצותיו. וצונו על המילה, ולא משנים מנוסח מטבע הברכה לברך למול את הבן. וכן פשט המנהג. ומכל מקום בדיעבד אם בירך למול את הבן, אינו מעכב.

י"א שברכת על המילה צריך לברך קודם המילה כדין כל הברכות שמברכין עובר לעשייתן, ויש מזהלים שמברכים בעת החיתוך³², שמכיון שמסיימים הברכה בגמר החיתוך הרי זהו עובר לעשייתן, וכן גמר המצוה הוא הפריעה וא"כ אף אם יחתוך קודם הברכה, עדיין הוא עובר לעשייתן. ואם הפורע הוא אחר יכוין לצאת בברכת המחלתך.

²⁹ עיין בשער המלך פי"ב מהלכות ע"א בהגהת טעם המלך שם שכתב בפשיטות לדעת הרמב"ם פ"י מהלכות מלכים דין ז' דבני קטורה אף בזה"ז חייבין במילה כשרים הם למול דהא המול ימול כתיב מאן דמל ימול והא מל וגם הוא בכלל את בריתי תשמור ע"ש אכן בתשובת שאגת אריה סי' מ"ט כתב להיפך דאף לדעת הרמב"ם אינם בכלל המל ימול ולא בכלל בריתי תשמור ע"ש. פ"ת שם ה

³⁰ דעת השו"ע וכתב בבית יוסף [עמוד צג ד"ה וכתב] דכתב ה"ר מנחם טעמא משום שלא מצינו בתורה מילה לשמה, ועיין פר"ח שכתב וליתא, דהך מילתא הויא פלוגת דרבי יהודה ורבי יוסי בפרק אין מעמידין [עבודה זרה] ריש דף כ"ז [ליקוטין]:

³¹ רמ"א שם

³² עיין ערוה"ש רסה סעי' י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

כשמביאים את התינוק למילה, אומרים "ברוך הבא בשם ידוד", ויש שאומרים "ברוך הבא ברוך הנימול לשמונה", ואומר³³ פסוק, "אשרי תבחר ותקרב ישפן חציריך", והעומדים שם אומרים, "נשפעה בטוב ביתך. קדש היכלך".

על הקהל לעמוד בעת המילה. אך אין זה חיוב מעיקר הדין. ולכן אם יש שם אנשים חילוניים היושבים בעת המילה, אין צריך להעיר להם לעמוד, אם יש חשש שהדבר יפגע בהם.

נוהגין לעשות כסא לאליהו שנקרא מלאך הברית, וקודם המילה מניחין את התינוק לאיזה רגע על כסא אליהו, ואומר המוהל "זה הפסא של אליהו הנביא זכור לטוב".

ונהגו שאבי הבן אומר פסוקי קבלת עול מלכות שמים ועוד פסוקים כפי הנדפס בסידורים.

כיון שחיוב המצוה על האב למול את בנו יתירה מעל כלל ישראל, שמצווין למול כל ערל שביניהן. לכן תקנו לאב עוד ברכה לומר – ברוך אתה ידוד אלהינו מלך העולם. אשר קדשנו במצותיו. וצונו להכניסו בביתו של אברהם אבינו. מנהג הספרדים בארץ ישראל, שמברכים ברכת "להכניסו בביתו של אברהם אבינו" קודם המילה, ולאחר מכן מלים, נגד פסק מרן השלחן ערוך, וכן ראוי לנהוג. שמנהג זה יסודתו בהררי קודש, וכן מנהג בבל וארצות המזרח, וכדעת הרי"ף והרמב"ם והגאונים. ומנהג האשכנזים שממתנינים לברך ברכה זו בין החיתוך לפריעה.

לאחר שאבי הבן בירך את ברכת להכניסו בביתו וכו', עונים הקהל אמן, ולאחר מכן אומרים – בשם שנכנס לבית. כן יכנס לתורה ולתורה ולמעשים טובים. כמנהג האשכנזים ומנהג הספרדים לומר – בשם שהכניסתו לבית, כך תזכה להכניסהו לתורה ולמצות ולתורה ולמעשים טובים. ורק אם אבי הבן לא נמצא שם, יאמרו כשם שנכנס לבית וכו'.

³³ בזהר סוף לך מבואר דאבי הבן אומר אשרי תבחר ותקרב ישכון חציריך והעומדים שם מסיימים סוף הפסוק נשבעה בטוב ביתך קדוש היכליך והזהיר מאד על זה ע"ש ואצלינו אין המנהג כן רק המוהלים אומרים פסוק זה ובוודאי נכון לעשות כהזהר אלא שאין המנהג כן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

על האב והמוהל לעמוד בעת שמברכים. וכבר כתבנו לעיל שגם הקהל צריכים לעמוד, שנאמר ויעמוד העם בברית, וכן נוהגין, מלבד הסנדק שהוא יושב.

מיד אחר שהמוהל מל, קודם הפריעה אבי הבן מברך "שהחיינו". ולאשכנזים מיד כשמסיים ברכת "להכניסו בבריתו", מברך שהחיינו, ומברכים שהחיינו על כל בן, ולא רק על בן בכור.

הספרדים נהגו לומר י"ג מדות מיד אחר ברכת אבי הבן. ובפרט אם הצבור נמצא בצער על כל צרה שלא תבא, שהוא דבר מסוגל לעורר רחמים.

אם אבי הבן אינו שם, וכיבדו אחר בסנדקאות, דעת השו"ע שלא יברך ברכת "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו". והאמא מברכת ברכת "שהחיינו" מיד אחר החיתוך. אמנם האשכנזים נוהגים כדעת הרמ"א שהסנדק מברך ברכה זו שרגלי הסנדק הרי הם כמזבח והנמול הוה קרבן על המזבח ובזה נכנס לבריתו של אברהם אבינו ולכן נאה לפניו לברך ברכה זו, וכן הוא מנהג ירושלים לכו"ע³⁴. והאמא מברכת שהחיינו מיד אחר החיתוך.

ואם אבי הבן נפטר קודם מילת בנו ואבי אביו של הילד נמצא מנהג האשכנזים שהוא יברך להכניסו וקודם להסנדק, שהרי מצוה ללמד בן בנו תורה, כ"ש שמצוה עליו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו, מיהו כשהאב בחיים ואינו בביתו שאז אינו מוטל על אבי האב, הסנדק קודם.

יב. סוכת עובדי כוכבים סוכת נשים סוכת בהמה סוכת כותיים סוכה מכל מקום כשירה ובלבד שתהא מסוככת כהילכתא

כבר התבאר במסכת סוכה דף ח: שמעיקר ההלכה אין צריך לבנות את הסכה ולהגיה את הסכך לשם החג, אלא רק לשם סוכה לסכך כלומר

³⁴ בבית יוסף (ריש סימן רסה) הביא את דברי הרמב"ם והרא"ש דבכהאי גוונא אין לברך ברכה זו כלל, שלא תיקנוה אלא לאבי הבן. ואף שיש חולקים הסוברים שתופס התינוק מברך ברכה זו, וכן כתב הרמ"א (סימן רסה סעיף א') שאם אין אבי הבן אצל המילה יש מי שאומר שאדם אחר יברך ברכה זו, שהרי בית דין מצווין למולו. ונוהגין שמי שתופס הנער הוא מברך ברכה זו. וכן אם האב בכאן ואינו יודע לברך. ועיין עוד בתשובת רבי עקיבא איגר (סימן מב), מכל מקום ספק ברכות להקל. ומיהו בירושלים המנהג פשוט שהסנדק מברך ברכה זו, וכן עשה הלכה למעשה מרן הגר"ע יוסף, בברית מילה של בנו של הרב המנות רבי מנחם ישועה זצ"ל, שנספה בתאונת דרכים, ואשתו ילדה בן אחר פטירתו, והתכבד בסנדקאות ובירך בעצמו ברכה זו, כי בן מנהג ירושלים. וכתב בספר אוצר הברית חלק א' (עמוד רא) בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, שבבן מאומץ יברך המאמץ ברכת להכניסו בבריתו של אברהם אבינו. כיון שהוא מקבל על עצמו את עול חינוכו וגידולו. ע"ש. אמנם אין מנהג ירושלים מחייב הספרדים שאר מקומות, וכמ"ש בשו"ת יביע אומר חלק א' (חלק יורה דעה סוף סימן כה), והדריגן לכללא דספק ברכות להקל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

להצל³⁵, כדכתיב (דברים טז פסוק יג) חג הספית תעשה כלומר תעשה לשם סוכה להגין תחת צילה, שהרי בשביל צל הוא שנקראת סוכה שסוככת מן החורב – מן השמש.

אך אם עושה אותה לצניעות בעלמא כלומר להשתמש שם לפעמים שלא יראו אותו, או לדור בה כל השנה, או לאחסון זה אינה בכלל סוכה וסוכה פסולה.

לפיכך סוכה שנבנתה על ידי מי שאינם חייבים או אינם מכירים כלל את מצות סוכה, או שודאי שבנו אותה לזמן מועט ולא חשבו כלל על בניה לשם חג הסוכות כגון נכרים, רועים, קטנים³⁶, ושומרי השדות ומקומות אחרים שודאי לא נבנו לשם החג, הסוכה בכל זאת כשרה שהרי נבנתה לשם צל שהרי מסוככת יפה ואין עושין כן בשביל צניעות, וצריך לחדש בה דבר³⁷, כמבואר להלן דף ט.

אבל סוכה שנעשית מאליה, פסולה, לפי שלא נעשית לצל. כגון סכך שנפל על הסוכה או שרוח הפילה ענפי עץ על הסוכה, אם רוצה להכשירם לסוכה צריך להגביהם ולהניחם שוב לשם צל. אולם אם חשב כשראה את הסכך שרוצה לשם צל מסתבר שמועיל, ואין צריך להגביהם³⁸.

וכן סוכה שידוע שנעשתה למגורי קבע או לאחסון או צניעות.

ולכתחילה יש לסכך על ידי מי שחייב במצות הסוכה, ולא לסכך על יד מי שאינו מחוייב כנכרים וקטנים³⁹ וכדומה. וישתדל בעצמו בבניית הסוכה ולדעת השאלות ק"ט מקיים בזה מצוה⁴⁰. ובשערי תשובה (סימן תרכה) הביא מהבאר יעקב שעל אף דקי"ל כיון שנתמנה פרנס על הצבור אסור לעשות מלאכה בפני שלושה מ"מ בניית הסוכה מותר.

³⁵ ובס' הסוכה פי"א אות א' שהגר"י אברמסקי זצ"ל נהג עפ"י לשון זה בעת הנחת הסכך לומר שמניח "לשם צל", אך למעשה כבר כתבו הפוסקים שהמכוין לשם מצוה אינו צריך לכוין גם לשם צל, כי כוונתו לצאת המצוה בתיקונה שהוא הנחת הסכך לשם צל עיין שו"ת חלקת יואב סי' כ"ה, מועדים וזמנים ח"ה הוספות לה"א סי' פ'.

³⁶ עיין שו"ת אבני נזר תעה

³⁷ מ"ב תרלו ס"ק ד ובדיעבד אינו מעכב

³⁸ בשו"ת מגדנות אליהו חלק ד סימן עט שכתב "באתי בזה ע"ד מה שהעיר מע"כ בעובדא שהיה בליל שבת קודש חוה"מ סוכות דהאי שתא, שהיתה רוח סערה עזה והפילה הרוח את הסכך מהרבה סוכות, ובכמה מקומות החזירה אח"כ הרוח בעצמה את הסכך למקומו, האם הסוכה כשרה ע"י החזרת הסכך למקומו שנעשה ע"י הרוח, שהרי לא נעשתה לשם צל", והעלה להכשיר.

³⁹ שו"ת בנין שלמה סי' מ"ג, ועיין סי' יד א בה"ל ד"ה להצריך שכך הוא בכל המצוות

⁴⁰ עיין שו"ת מערכת סוכה סי' ב' אות ג', ובחיד"א ז"ע בעבודת הקודש (כף אחת סי' כ"ד אות ב') "ישתדל בסוכה בעצמו, ועכ"פ מוטב שיזהר שלא תהיה עשויה ע"י גוי ובפרט הסכך".

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת מנחות

יג. העושה סוכה לעצמו אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה

עוד התבאר שם דף מו: מנהגנו שעל אף שהעושה סוכה בין לעצמו שישב בה הוא עצמו בחג, ובין לאחרים שישבו בה היה ראוי⁴¹ לברך בשעת עשייה⁴² שהחיינו⁴³. אין אנו מברכין כלל שהחיינו בשעת עשייה, לפי שאנו סומכין על ברכת שהחיינו שאומרים בקידוש היום שבלי ליום טוב, בשביל מצות קידוש היום שהיא ג"כ מצוה הבאה מזמן לזמן וברכה אחת עולה לכאן ולכאן.

במה דברים אמורים כשמקדש קידוש היום בתוך הסוכה, אבל אם בליל יום טוב קידש בתוך הבית⁴⁴, אינו יוצא בברכת שהחיינו שצריך לברך על מצות ישיבת הסוכה, בברכה זו שאומר בבית בעת הקידוש, ולפיכך כשיכנס לסוכה לאכול סעודה אחרת⁴⁵ משאר סעודות החג, צריך לברך שהחיינו אחר ברכת לישב בסוכה אפילו אין הסוכה שלו.

ומשבירך שהחיינו על הסוכה, שוב אינו מברך אפילו אם יבנה סוכה אחרת⁴⁶.

⁴¹ שו"ע ונו"כ תרמא

⁴² העושה אותה אם עושה אותה לעצמו שהרי היא מצוה הבאה מזמן לזמן, ואם עושה אותה לאחרים היה ראוי שבעל הסוכה שישב בה בחג יברך שהחיינו בשעת עשייתה, שעיקר הברכה נתקנה על השמחה שיש לאדם מן המצוה שאינה תדירה ובאה מזמן לזמן, ועיקר השמחה היא לבעל הסוכה ולא להעושה הסוכה. שו"ע הרב שם א

⁴³ ודוקא דבר שעושיין אותו משנה לשנה אבל שופר ומגילה שעושיין אותן לכמה שנים אינו מברך שהחיינו על עשייתן ונר הנוכה נמי אינו מינכר שעושיין לשם מצוה. מ"ב שם ב

⁴⁴ וכגון שירדו גשמים וכדומה

⁴⁵ ואפילו אם ייכנס באותה סעודה יברך שהחיינו רק שאינו חייב להפסיק סעודתו ולהכנס לסוכה שהרי משירדו גשמים רשאי לגמור סעודתו כדלעיל דף כט.

⁴⁶ פשוט, שהרי הברכה על שמחת עשייתה ובוהו כבר נפטר וכ"ה במקראי קודש סוכות ח"א סי' כ"ה, שו"ת בצל החכמה ח"ה סי' קע"א, שו"ת קנין תורה ח"ד סי' ע"ו, שו"ת שרנה"מ ח"ה סי' ע"ב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסנת מנחות

שכח לברך בלילה הראשון שהחיינו מברך מתי שנזכר כל ימי החג⁴⁷, ואם בירך בביתו בעת הקידוש ושכח לברך כשחזר לסוכתו, טוב יעשה יברך על פרי או בגד חדש ויכוין לצאת גם על מצוות סוכה⁴⁸, ואם אין לו יברך שהחיינו על הסוכה מתי שנזכר במשך ימי החג⁴⁹.

העושה סוכה בין לעצמו שישב בה הוא עצמו בחג ובין לאחרים שישבו בה בחג אינו מברך על עשייתו "אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות סוכה" כמו שמברכים על עשיית שאר כל המצות, לפי שעשייתה אינה גמר המצוה שעיקר המצוה הוא לישיב בה בחג.

יד. בא לישב בה אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה

עוד התבאר שם שסדר הקידוש⁵⁰ בליל א' של סוכות – בתחלה מברך על היין ואח"כ אומר קידוש היום, ואח"כ יברך לישב בסוכה, שהרי על כרחך צריך היום להתקדש תחלה קודם שיתחייב בסוכה, ואח"כ מברך שהחיינו

⁴⁷ מ"ב תרמג ב

⁴⁸ שו"ת להורות נתן ח"ד סי' מ"ח

⁴⁹ כן מוכח להדיא בשו"ע הרב תרמג סעי' ה' וז"ל "אם לא בירך שהחיינו וכו' ואם לא נזכר למחר וגם בליל שני שכח ולא בירך שהחיינו ונזכר באחד משאר ימי החג יברך אימתי שנזכר שברכת שהחיינו יש לה תשלומין כל שבעה כמו שנתבאר בסימן תע"ג לענין פסח אלא שבחג הסוכות כשהוא מברך שהחיינו צריך לברך תוך הסוכה כדי לפטור גם את הסוכה כמו שנתבאר בסי' תרמ"א" משמע אע"ג שכבר ישב בסוכה, אמנם אפשר שכיון שלא בירך כלל גם על היום להכי יכול לברך. אמנם במ"ב להדיא משמע שאינו מברך על הסוכה שכתב שם תרמג ב, "אם לא בירך זמן בלילה יוכל לברך כל שבעה ואפילו בלא כוס דומן יכול לומר אותו אפילו בשוק". ולהווי ליה לומר שחייב לברך בסוכה לפטור את הסוכה אלא על כרחך שכיון שכבר ישב בסוכה תו אין עליו שמחת המצוה המחודשת ופטור משהחיינו על הסוכה, ועיין ביכורי יעקב תרמג ס"ק ב' וז"ל "בפמ"ג (א"א שם) מסופק באכל ליל ראשון בסוכה ולא בירך זמן, וביום ראשון בירך בביתו זמן, ובליל שני לא אכל בסוכה, אם יברך זמן על הסוכה כשיאכל בה ביום שני. והגיה בצ"ע, והראה מקום לסי' רכ"ה. וכוונת ספקן היא, כיון דמבואר לעיל דברכת זמן בביתו אינו פוטר לסוכה, וא"כ כשיאכל בה צריך לברך זמן משום סוכה, או אי נימא כיון דזמן צריך לברך על הישיבה, וכבר אכל בה בלא ברכת זמן, א"כ דמי זה למה שמבואר בסי' רכ"ה במג"א (סק"ט), דאם אכל פרי בלא שהחיינו לא יברך שוב שהחיינו על אותו פרי כשיאכל אח"כ. ולענין יש לפשוט ספקו דצריך לברך שהחיינו. דדין דהמג"א לענין שהחיינו דפרי הוא מהרדב"ז, והרדב"ז ביאר מעמו כיון דברכת שהחיינו היא על שמחת אכילה, א"כ כיון שכבר אכל בלילה השמחה ואין טעם עוד לברך שהחיינו. ולכן בסוכה, שאין הטעם משום שמחה אלא שצריך לברך על שזכה לעשות מצוה שנתחדשה מעת לעת, וכיון דכל יום הוא מצוה בפני עצמו דהא מברך בכל יום לישב בסוכה, א"כ בכל יום יש שייכות לברכת שהחיינו, כמו שמברך גם על היו"ט כל ז' אף שכבר עבר מהיו"ט. וראיה לזה ממה שכתב הלבוש סי' תרמ"ד, דמי ששכח לברך זמן על הלולב ביום ראשון מברך כל ז', ולשון ששכח משמע שכבר נטל לולב בראשון בלא שהחיינו, ואעפ"כ מברך אח"כ, וא"כ ה"ה בסוכה.

⁵⁰ שו"ע ונו"כ תרמג א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרה היומי

מסנת מנחות

באחרונה לפי שברכה זו חוזרת על קידוש היום ועל מצות סוכה. כמו שיבואר שם להלן.

להרמב"ם, מקדש מעומד⁵¹ ומברך לישב בסוכה, ויושב, ואח"כ מברך זמן⁵². ונהגים שאין מדקדקים לעמוד בשעת הקידוש אלא מקדשין אפילו מיושב⁵³, ואף ברכת לישב בסוכה אומרים אפילו מיושב. ואף על פי שכל המצות מברך עליהם עובר לעשייתן והיה נכון לברך לישב בסוכה קודם שישב לאכול שהישיבה היא המצוה⁵⁴, שניכר העכבה והקביעות⁵⁵. אולם שלפי שעיקר המצוה שאנו מברכין עליה היא האכילה, שהרי אם יושב בסוכה ואינו אוכל אינו מברך, לפיכך אין אנו חוששין אלא להקדים הברכה להאכילה שהיא עיקר המצוה שעליה מברכין, אבל לא להקדימה לפני הישיבה והקביעות לפי שהיא לבדה בלא אכילה אינה עיקר המצוה שעליה מברכין.

כל זה בליל יום טוב או בליל שבת שיש בהן קידוש היום, לכך הוא סומך ברכת הסוכה לקידוש היום, שהוא תחילת האכילה⁵⁶. אבל בשאר סעודות החג, צריך לסמוך ברכה זו לאכילה שהיא עיקר המצוה שעליה מברכין.

⁵¹ שו"ע ונו"כ שם ב

⁵² ובביאור הגר"א מצדד כדעת הרמב"ם ועיין במור וקציעה דדעתו דבקיודש היכי שהוא מוציא בזה לאחרים בודאי יש לנהוג לקדש מיושב. ביאור הלכה שם ב

⁵³ כדעת הרא"ש ועיין ט"ז והנה לדעתו גם הרמב"ם מודה להרא"ש דאם אוכל מעומד יכול לברך לישב בסוכה, דהכוונה היא העכבה בסוכה כמו שכתוב ותשובו בקדש ימים רבים, ולדעת הב"ח אם אוכל מעומד אינו יכול לברך לישב בסוכה לדעת הרמב"ם, ולאכול בלי ברכה גם כן אינו רשאי, ועל כן מוכרח לישב ולברך אם לא שהוא אנוס ואינו יכול לישב. שער הציון שם ס"ק ד

⁵⁴ שנאמר בסכות תשובו ואף על פי שאין מצוה כלל לישב ממש שתשובו הוא לשון תתעכבו כמ"ש ותשובו בקדש ימים רבים מכל מקום אין לברך אלא בשעה שניכר העכבה והקביעות דהיינו בישיבה ממש שבזה מראה עצמו שרוצה להתעכב שם אבל כל שעומד אין ניכר כלל העכבה והקביעות שאפשר שתכף יחזור ויצא וזהו סברת הרמב"ם. שולחן ערוך הרב שם סעיף ב

⁵⁵ דהיינו בישיבה ממש שבזה מראה עצמו שרוצה להתעכב שם אבל כל שעומד אין ניכר כלל העכבה והקביעות שאפשר שתכף יחזור ויצא

⁵⁶ מ"ב שם ס"ק ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

מן הדין היה ראוי לברך ברכה זו קודם ברכת המוציא, שהרי חובת ברכה זו חל עליו מתחלה מיד שישב לאכול⁵⁷, וראוי להקדימה לברכת המוציא שאינה חובה עליו עד שרוצה לטעום.

ומכל מקום נוהגים העולם לברך ברכה זו אחר ברכת המוציא, לפי שברכת המוציא היא התחלת הסעודה וראו העולם להתחיל בסעודה קודם ברכת הסוכה לפי שאין מברכין ברכת הסוכה אלא בשעת סעודה, ואין ברכת הסוכה חשובה הפסק בין ברכת המוציא לאכילה כיון שברכה זו היא מצרכי הסעודה וכל שהוא לצורך הסעודה אינו חשוב הפסק.

ובסעודת שבת ויו"ט שחרית שמברך על הכוס, י"א⁵⁸ שכיון שאינו אומר קידוש היום אינו אומר לישב בסוכה קודם שתיית הכוס, לפי שצריך לסמוך ברכה זו לאכילה, אלא יברך אחר המוציא כנוצר. וי"א⁵⁹ שגם בזה כיון שמכין עצמו בקידוש זה לאכילה יברך אותה קודם שיטעום מן הכוס. ודעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד⁶⁰.

ואם אינו נוטל ידיו אח"כ לסעודה, רק מברך על הכוס ואוכל אחריו פת כיסנין כדי שיהיה קידוש זה במקום סעודה, לכו"ע יברך ברכת סוכה, קודם שיטעום מן הכוס⁶¹.

דף מב:

טו. ספר תורה תפילין ומזוזות שכתבן צדוקי כותי עובד כוכבים עבד אשה וקטן מזמר פסולין שנאמר וקשרתם

⁵⁷ "משום דכיון דתניא (מו.) נכנס לישב בה מברך אם כן צריך לסמוך הברכה לשיבה כל מה שאפשר והשתא קאמר שהעולם לא נהגו כדברי אותה ברייתא שהרי לדברי אותה ברייתא כל שנכנס לישב בה צריך לברך ואף על פי שאינו אוכל ושותה בה והעולם אין רגילים כן שהרי המנהג הוא שלא לברך על הסוכה אלא בשעת אכילה ולא כשנכנס בה לטיול ושינה ואם כן אין מברכין עליה בעבור הישיבה אלא בעבור האכילה והילכך ראוי שתתחיל הסעודה קודם שיברך כדי שתהיה הוכחה שהוא מברך בעבור הסעודה ... וצריך לומר דכיון דברכת סוכה משום אכילה אתיא מצרכי אכילה חשיבא ולא הויא הפסק דומיא (ברכות מ.) דטול ברוך או גביל לתורי דלא הוו הפסק. ב"י תרמג שם

⁵⁸ שו"ע הרב שם ומובא במ"ב ס"ק ט

⁵⁹ לבוש, ושירי כנסת הגדולה

⁶⁰ מ"ב שם ס"ק ט

⁶¹ מ"ב שם מהשע"ת

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ונתבתם כל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה כל שאינו בקשירה אינו בכתיבה

כבר התבאר גיטין מה: ספרי תורה תפילין⁶² ומזוזות⁶³ שכתבן עבד או אשה⁶⁴ או קטן⁶⁵ אפילו הגיע לחינוך⁶⁶ פסולין, וכן אם כתבן גוי פסולין. וטעמא משום דהוקש כתיבה לקשירה, דכתיב (דברים פרק ו פסוק ח – ט) וקְשַׁרְתֶּם וְגו', וְכַתְּבֶתֶם וְגו', ואמרו רז"ל כל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה, וכל שאינו מצווה⁶⁷ מן התורה על הקשירה כגון אלו אינן בכתיבה, שגם קטן אפילו הגיע לחינוך אינו מצווה מן התורה אלא מדרבנן.

וכן אם כתבן ישראל משומד או מומר לעבודת כוכבים, אפילו פעם אחת⁶⁸ ואפילו לתיאבון⁶⁹, או מסור וכן אם הוא מומר לחלל שבת בפרהסיא⁷⁰ פסולין⁷¹, שאלו אינן מאמינין במצותן ואיך יכתבום לשמן, שגם המסור נקרא מין שאינו מאמין בתורה, שהרי פרק עול ואין יראת אלהים לנגד עיניו,

⁶² שו"ע ונו"כ או"ח ל"א

⁶³ מ"ב ש"א, ועיין בשאנת אריה סי' לה שכיון שהציווי וכתבתם נאמר לגבי מזוזה, וע"ז דרשו כל שאינו בקשירה אינו בכתיבה היינו שכל מי שאינו חייב בתפילין פסול גם לכתובת מזוזה. ומעתה למדים גם לענין ספר תורה, שכמו שאשה פסולה לכתובת מזוזה הוא הדין שפסולה לכתובת ס"ת. (אף ש"ל שאשה חייבת בכתיבת ס"ת, שהרי גם היא חייבת בתלמוד תורה בדינים הנוהגים בהן, וגם אין הכרח שמצות כתיבת ס"ת תלוי במצות תלמוד תורה. ועיין בזה במנחת חינוך (מצוה תריג אות ט) ובשו"ת בית הלוי (ח"א סימן ו).

⁶⁴ בישועות מלכו הלכות תפילין ומזוזה פ"ה ה"י כתב שאשה אף על פי שהייתה במזוזה, מ"מ אין לה לקבוע את המזוזה בעצמה, כמו שהיא פסולה בכתיבת המזוזה. אולם בדברי נחמיה יו"ד שאלה כב עמ' נ"מ, א כתב שאשה כשרה לקבוע מזוזה. וכן כתב בשו"ת שבט הלוי. ח"ב סימן קנח אות ג.

⁶⁵ וכיון דילפינן מקרא בעינן שיהא דוקא גדול ממש דהיינו שהביא ב"ש אחר שהוא בן י"ג שנה אבל אם ספק לנו אם הביא ב"ש פסול לכתוב אם לא שנתמלא זקנו דהיינו שיש ריבוי שער בזקנו אף שהם קמנים מאד [סמ"ע בח"מ סימן ל"ה] או שעברו רוב שנותיו או שגולדו בו סימני סריס. ויש לנעור בסופרים שמניחין לנערים לכתוב תפילין ואין מדרקין אם הביאו סימני גדלות או לא. מ"ב ש"ג

⁶⁶ באמת אפילו גדול לא כל זמן שלא ידעינן שהביא ב"ש אך לענין גדול אם אח"כ בדקנוהו ומצאנו שיש לו ב"ש תלינן שהיה לו ג"כ בעת הכתיבה [ח"מ סימן ל"ה] משא"כ בקטן דאינו מועיל או שערות. מ"ב ש"ד

⁶⁷ ומי שנקטעה ידו השמאלית אף על פי שאינו בקשירה יכול לכתוב תפילין דגברא בר חיובא הוא אלא פומא הוא דכאיב ליה. מ"ב ש"ט

⁶⁸ שמירי שאינו אדוק בה דאל"ה ה"ל אפיקורס וצריך שריפה. ביאור הלכה ש"א ד"ה או מומר

⁶⁹ מ"ב ש"ז

⁷⁰ מ"ב ש"ו

⁷¹ כתב הערך השלחן אות ד שהיינו שא"א לצאת בהם יד"ה תפילין, אבל אין צריך לגנוזם ויכול לקרות בהם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

וכל שאינו מאמין הרי ממילא אינו בקשירה, שהרי אינו חושב על הקשירה למצוה, וכל שאינו בקשירה אינו בכתובה.

ואם הוא מומר⁷² לשאר עבירות קי"ל דמומר לדבר אחד לא הוי מומר לכל התורה כולה, לבד אם הוא עושה להכעיס כלומר שכשיש לפניו דבר האסור ודבר המותר, לוקח את האסור ומניח את המותר⁷³, בזה אפילו לדבר אחד פסול שדינו כגוי. ויש מחמירין יותר⁷⁴ דצריך גניזה.

אולם אם הוא מומר לתפילין שאינו מניח תפילין⁷⁵, אפילו אם אינו עושה זה להכעיס, פסול מכיון שאינו בר קשירה, אך אם אינו מניח לתיאבון כגון שהלך אחר עסקיו, ולכן לא הניח עדיין הוא בכלל בר קשירה.

וכ"ז הוא לענין דיעבד אבל לכתחלה יש להחמיר שלא להניח לאיש כזה לכתוב סת"ם כי יש מחמירין אפילו במומר לתיאבון ואפילו באחרים עומדין ע"ג ואומרין לו שיכתוב לשמה. ואפילו הוא מומר לחלל שבת בפרהסיא באיסור דרבנן כגון מוקצה והוצאה לכתובית יש להחמיר עכ"פ לכתחלה שלא להניחו לכתוב סת"ם ואפילו בדיעבד צ"ע.

וכל הפסול⁷⁶ לכתבן פסול בכל תיקון עשייתן⁷⁷, שהרי על כרחך פסול הוא בעשיית השי"ן שבבתים שגם זו נקראת כתיבה ובכלל כתיבה הוא, וכיון שהוא פסול במקצת עשייה פסול בכל העשייה.

⁷² מ"ב שם

⁷³ אבל אם אינו מקפיד לברור ההיתר והוא לוקח מן הבא בידו או היתר או איסור עדיין אינו בכלל מומר להכעיס ורק לגבי שחיטה פסק הרמ"א ביו"ד סימן ב' ס"ה בהג"ה דנחשב כלהכעיס משום דתו אינו בר זביחה ביאור הלכה שם ד"ה או מומר, ועיין בחזון איש יו"ד סי' ב סק"ב. חולק על דברי המשנה ברורה, וכתב שאף בלוקח מן הבא בידו נחשב למומר להכעיס.

⁷⁴ הוא דעת התוספות הביאם המג"א דסוברים דלענין כתיבת סת"ם המור מלשאר דברים וגם הפמ"ג בפתחה בסו"ל"ב כתב דבמומר לתיאבון יש לעיונא ביה טובא ע"ש. ובפרט אם הוא מומר לתפילין לתיאבון נ"ל דבאיש כזה עכ"פ צריך שידעו בו שיוודע הלכות כתיבות סת"ם לענין חק תוכות וכדומה וכמו בשם לענין שחיטה דדוקא אם ידעו בו שיוודע ה"ש וכדאיתא ביו"ד שם דבאיש כזה לא אמרינן ביה רוב מצויין מומחין הן. ודע עוד דנראה פשוט דאם הוא מומר לתפלה אחת ש"ר או ש"י ג"כ תו לא הוי בכלל בר קשירה דהרי כתיב בקרא אחד וקשרתם וגו' והיו לטוטפות וגו' ואיתקש לוכתבתם. ביאור הלכה שם

⁷⁵ דע עוד דכל אלו פסולים דחשבינן להכעיס או לעבוי"ג או חילול שבת בפרהסיא פסק שם בש"ך ביו"ד דאפילו בפ"א פסול אם לא עשה תשובה ולכאורה ה"ה בענינינו באם אינו חושש למצות תפילין ואין להביא וצ"ע.

⁷⁶ שו"ע ונו"כ שם ב

⁷⁷ ודוקא שעושה מעשה בנזף התפילין כגון חיפוי הבתים ותפירתן וכ"ש עשיית השי"ן בעור הבתים או להגיה איזה אות דעתה הוא פסול וע"י הגהתו יוכשר דזה הוא כתיבה ממש אבל עיבוד הקלף איננו בכלל זה וכשר ע"י עו"ג וכ"ש ע"י אשה רק דבעו"ג בעינן שיהיה ישראל עו"ג ויראה שיהיה לשמה וכדלעיל בסימן ל"ב ס"ט וה"ה בקמן. והשחרת הבתים והרצועות עיין בסימן ל"ג שהשו"ע כתב שטוב שישחרר ישראל את הרצועות לשמן, ולא נכרי, ומשמע שאמנם בדיעבד כשר אף אם לא הושחרו הרצועות לשמה, או שהושחרו ע"י נכרי,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

וכל שהוא פסול הרי זה אפי' גדול עומד על גבו ורואהו שיהיו לשמן⁷⁸.

ולפיכך יש לדקדק⁷⁹ בסיום כתיבת ספר תורה שמכבדים את המשתתפים בכתיבת האותיות, שיהיו המכובדים אנשים כשרים שומרי מצוות, וילמדום לכתוב לשמה, ואם האות כתובה אלא חלולה, אפשר להכשיר בדיעבד גם אם מילאה מחלל שבת, אבל ראוי לעבור עליו בקולמוס או לגרר האות ולכתבו שוב.

טז. על תפילין של יד אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין על תפילין של ראש אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין

כבר התבאר לעיל דף לו. שקודם שיניח⁸⁰ תפילין של יד יברך: "ברוך אתה ה', אלוקינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין". ואחר שהניח של יד מניח של ראש. ולא יברך כי אם ברכה אחת לשתיהן אלא א"כ הפסיק בדיבור כדלהלן כן פסק המחבר בשו"ע⁸¹ וכן דעת הגר"א וכן

והרמ"א שם חלק על המחבר שאפילו בדיעבד פסול אם לא הושחרו הרצועות לשמן. ובמשנ"ב שם כתב שאף לדעת הרמ"א מ"מ מותר להשחיר הרצועות על ידי אשה, כיון שהיא יודעת לעשות לשמה כמו איש, אבל על ידי נכרי וקמץ אסור אלא אם גדול עומד על גבן. וגרירת דבק שבין אות לאות לכתחלה יש לזוהר שלא לעשות על ידם ובדיעבד אין להחמיר הגרירה לא מיקרי כתיבה ועיין היטב לעיל בסימן ל"ב סק"פ. וכ"ז בתפילין דבעינן כסדרן אבל בס"ת אם אפשר לגרור צדדי האותיות במקום שנגעו ולחזור ולכתובן יעשה דזה מיקרי לכתחלה. מ"ב שם י

⁷⁸ מ"ב שם ח

⁷⁹ עיין בזה במשנת הסופר סי' א' סעי' ב', שו"ת בצל החכמה ח"ד סי' נ"א, תשובות והנהגות ח"ד סי' רל"ח.

⁸⁰ שו"ע ונו"כ או"ח כה ה

⁸¹ ובב"י "האגור (סי' לו) כתב וזה לשונו ואני המחבר מצאתי בספר הזוהר בפרשת פינחס מאמר דרבי שמעון בן יוחאי דאין לברך על שניהם אלא ברכה אחת וזה לשונו אמר רבי שמעון תפילין אינן על מוחא לקבל זכור ותפילין דדרועא שמאלא על לביה לקבל שמור ומה זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו אף הכא ברכה אחת לתרווייהו ולא צריך לאפשרא בשהייה בעלמא בין דא לדא כמה דאוקמוה ואני תמהתי על הני רברבי החולקים על רבי שמעון בן יוחאי אם היה שידעו מאמר זה ומכל מקום העולם נוהגים לברך שתיים עכ"ל. ואיני יודע למה תמה על זה יותר מכמה דינים שמצינו שכתב רבי שמעון בן יוחאי בספר הזוהר היפך ממסקנא דתלמודא ואין הפוסקים כותבים אלא מסקנא דתלמודא ושעמא משום דאפילו אם היו יודעים דברי רבי שמעון בן יוחאי לא הוו חיישי להו במקום דפליג אתלמודא דידן והמפרשים דלעולם צריך לברך שתיים משמע להו דבהדיא קאמר תלמודא הכי ולפיכך פסקו כן כל שכן שבימי הפוסקים עדיין לא נגלה ספר המאור הקדוש בעולם ועוד שאין המאמר ההוא מכריע שלא לברך אלא ברכה אחת דהא אפשר דאיהו נמי סבר דמברך שתיים ומה שכתב אף הכא ברכה אחת לתרווייהו היינו לומר דברכת להניח קאי נמי אשל ראש ומשום הכי אין להפסיק ביניהם: והרב מהר"ן ח"ב כתב ששמע מקובלים אומרים שמצאו בספר הזוהר שאסור לברך שתיים ושהראו לו רבים מהם אותם המאמרים וראה שאין בהם עזר כל כך לקיים מה שאומרים בשם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

מנהג הספרדים ועדות המזרח, והרמ"א פסק שמברך על של ראש בשם ומלכות ברכת: "אשר קדשנו במצותיו וציונו על מצות תפילין" אפילו לא הפסיק בינתיים, וכן נוהגין בני אשכנז⁸² שנהגו לברך תמיד⁸³.

והנוהגים לברך תמיד ברכת "על מצות תפילין" על של ראש, טוב שיאמרו תמיד אחר הברכה⁸⁴: "ברוך, שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

יזכרו מאד שלא לאמרו עד אחר שיהדקו התפילין של ראש על הראש כראוי. שאל"כ הוא הפסק ויהיה ברכה לבטלה ויצטרך לחזור ולברך⁸⁵.

יברך "לְהַנִּיחַ" תפילין⁸⁶, הה"א בקמ"ץ⁸⁷, והנו"ן רפויה. ולא יאמר "לְהַנִּיחַ", הה"א בפת"ח והנו"ן דגושה⁸⁸. וכשאומר תיבת "תְּפִלִּין", ידגיש הלמ"ד⁸⁹.

ושמקובל אחד הראה לו מאמרים שאפשר לקיים מהם שראוי לברך שתיים והוא ז"ל כתב שהיה נוהג לברך שתיים כדברי ר"ת ולהציל עצמו מספק ברכה לבטלה היה אומר אחר הברכה ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

⁸² וכן כתב החפ"ץ חיים בספרו מהנהגת ישראל פ"ד ונדחי ישראל פרק ז קיימא לן כהרמ"א. ואולם הכרעת הגר"א כדעת השו"ע שאין מברכין אלא ברכה אחת. אולם מובא באורחות רבנו (ח"א עמ' כה וח"ג ע' קצב). שמנהגו של החפ"ץ חיים הלכה למעשה היתה שלא לברך אלא ברכה אחת ושלא כמו שסתם במשנה ברורה, וכן היה מנהגו של החזו"א והקה"י. ובהליכות שלמה (תפילה פ"ד הע' 56) כתב שכן נהג הגרש"א כמנהג הפרושים שבירושלם שנהגו כהגר"א. וכ"ה גם הכרעת הגר"ז למעשה שפסק כן בסידורו מטעם ספק ברכות להקל.

⁸³ ובחידושי רע"א כ' עצה שיכוין בעת ברכת להניח אם הלכה כשיטת רש"י אני מכוין שלא לצאת בברכת להניח על השל ראש והוי זה כסה ויוכל לברך על של ראש [ואין זה בכלל גורם ברכה שאינה צריכה דהא מוכרח לעשות כן מפני ספיקא דדינא ועוד טעמים אחרים כמו שכתב בארה"ח] וכבר קדמו העולת תמיד וכפי מה שביאר הפמ"ג את דבריו ובארה"ח משמע ג"כ שמסכים לעצה זו אך בפמ"ג ראיתי שמסיים ע"ז ואין לנהוג כן ואולי טעמו כדי שלא ירגיל האדם את עצמו לפקפק אחר מנהגו של ישראל שנתייסד ע"פ שיטות הרבה מהראשונים. בה"ל שם ד"ה וטוב

⁸⁴ משום חשש ספק ברכה לבטלה ולא שהוא ספק גמור דא"כ איך יברך מספק ברכה לבטלה ויסמוך על שיאמר בשכמל"ו אלא דאנן בני אשכנז סבירא לן להלכה כדעת ר"ת רק לרווחא דמילתא להוציא עצמינו מידי כל פקפוק נוהגין לומר בשכמל"ו. מ"ב שם כא

⁸⁵ מ"ב שם כא

⁸⁶ שו"ע ונו"כ שם ז

⁸⁷ שהוא לשון הנחה כמש"כ להניח ברכה אל ביתך. מ"ב שם כד

⁸⁸ שהוא לשון עזיבה כמש"כ אחיכם אחד הניחו אתי. שם

⁸⁹ במגן אברהם ח כתב מקורו בדברי חמודות, הלכות קטנות להרא"ש, תפילין אות נד. שכתב הטעם ע"פ מ"ש הרא"ש שתפילין הוא לשון פליטה, דהיינו שהוא אות והוכחה שהשכינה שורה עלינו כמ"ש וראו כל עמי הארץ כי שם הוי"ה נקרא עליך, ודרשו חכמים אלו תפילין שבראש, וכיון שפליטה הוא משרש 'פלל' שהוא בשני למדי"ם, לכן צריך להדגיש הלמ"ד להורות על הכפל. ובמור וקציעה תמה ע"ד הרא"ש דפליטה ועדות שני ענינים הם, שהרי הדיינים הם הנקראים פלילים ולא העדים. וכתב דפליטה הוא לשון מחשבה ולכך נקראו הדיינים פלילים שהם בעלי מחשבה ועיון עיין שם, וע"כ נקראים תפילין לפי שהם מונחין על המחשבה שהוא מקום המחשבה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

כשמברך על של ראש⁹⁰ ברכת "על מצות תפילין", יאמר תיבת "מְצוֹת"⁹¹ בלשון יחיד, ולא יאמר "מְצוֹת" בלשון רבים.

טעה ובירך על של יד ברכת "על מצות תפילין", ונזכר לאחר כדי דיבור, אם הוא מבני עדות המזרח והספרדים, יצא ידי חובה, ואינו חוזר ומברך. ואם הוא מעדות האשכנזים ונזכר קודם שהידק התפילין על ידו, יברך גם ברכת "להניח תפילין" ויהדק התפילין על ידו ויניחם⁹², ואחר כך יניח של ראש בלי ברכה. ואם נזכר אחר שהידק התפילין על ידו, יברך כשבא להניח של ראש ברכת "להניח תפילין".

ואם טעה ובירך על של יד ברכת "על מצות תפילין", ונזכר מיד בתוך כדי דיבור, ותיקן ואמר "להניח תפילין", הרי זה כאילו בירך "להניח תפילין" בלבד. ודעת הכף החיים⁹³ שא"צ לברך עתה כלל על ש"ר, שנוסח זה שאמר עולה לשניהם וכאילו בירך שתי הברכות

כיון בהנחתם⁹⁴ שציונו הקדוש ברוך הוא להניח ד' פרשיות אלו שיש בהם יחוד שמו ויציאת מצרים על הזרוע כנגד הלב ועל הראש כנגד המוח כדי שנזכור נסים ונפלאות שעשה עמנו שהן מורים על יחודו ואשר לו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו וישתעבד להקב"ה הנשמה שהיא במוח וגם הלב שהוא עיקר התאוות והמחשבות ובזה יזכור הבורא וימעיט הנאותיו ובדיעבד⁹⁵ אם לא כיון רק לשם מצוה בלבד יצא.

⁹⁰ מ"ב כ

⁹¹ כתב המשנ"ב כו ג בשם הפמ"ג שי"א שגם אם אינו מניח רק תפילין ש"י מברך ב' ברכות, דהיינו שברכת על מצות עולה גם על ש"י, וכ"ה דעת הט"ז שהביא המשנ"ב כאן, ולפי"ז כתב הט"ז שיש לברך 'על מצוות' בחול"ם שהוא לשון רבים. ואולם במג"א כתב שאף לשיטה זו יאמר 'על מצות' בפת"ח, משום ששניהם נחשבים כמצוה אחת, ועוד שמצינו בפסוק 'מצות ה' ברה' שנקרא בפת"ח והכוונה על כל המצות. וכתב הפמ"ג שהרשות לעשות או כהמג"א או כהט"ז, אבל הסכמת רוב הפוסקים כהמג"א לברך 'על מצות' בפת"ח, כפי שהביא המשנ"ב, ומן הטעם שלהלכה אנו נוקטים שברכת 'על מצות' אינה עולה על של יד

⁹² שע"ת. וכ"ז לשיטת הט"ז אבל להלכה דתפילין ש"י מעונה רק ברכה אחת, לא יברך עתה 'להניח' רק אח"כ על תפילין ש"י.

⁹³ ל"ט

⁹⁴ שו"ע כה ה

⁹⁵ כתב הב"ח בסימן ח' מעם לזה מדכתיב והיה לך לאות על ירך וגו' למען תהיה תורת ד' בפיך כי ביד חזקה הוציאך וגו' יורה כי עיקר המצוה וקיומה תלויה בכונה שיכוין בשעת קיום המצוה וכתב הפמ"ג דמ"מ בדיעבד אפילו אם לא כיון רק לשם מצוה בלבד יצא. מ"ב טו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת מנחות

ומחמת זה יש נוהגין⁹⁶ לקרות לאחר הנחת תפילין, פרשת קדש והיה כי יביאך⁹⁷, ובתפילין דר"ת יאמר כל הד' פרשיות ומנהג יפה הוא.

יז. כל מצוה דעשייתה גמר מצוה כגון מילה ... צריך לברך וכל מצוה דעשייתה לאו גמר מצוה ... אינו צריך לברך

כל מצוה שעשייתה⁹⁸ היא גמר חיובה מברך בשעת עשייה, וכל מצוה שיש אחר עשייתה צווי אחר אינו מברך אלא בשעה שעושה הצווי האחרון.

כיצד העושה סוכה או לולב או שופר או ציצית או תפילין או מזוזה אינו מברך בשעת עשייה אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות סוכה או לולב או לכתוב תפילין מפני שיש אחר עשייתו צווי אחר, ואימתי מברך בשעה שישב בסוכה או כשינענע הלולב או כשישמע קול השופר או כשיתעטף בציצית ובשעת לבישת תפילין ובשעת קביעת מזוזה.

אבל אם עשה מעקה מברך בשעת עשייה אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות מעקה, אף על גב דעשייתה כשירה על ידי עו"ג⁹⁹, וכן כל כיוצא בזה.

יח. עשאן מן הקוצים ומן הנימין ומן הגרדין פסולה מן הסיסין כשירה

כבר התבאר במסכת סוכה דף ט. שבמצוה שנצטוינו לטיל ציצית בבגד שיש לו ארבע כנפות – אין עושין הציציות¹⁰⁰ מהצמר הנאחז בקוצים

⁹⁶ וכתב השערי תשובה סימן לח סק"ג. בשם הרמב"ן ורבי חיים ויטאל שחייב כל אדם לומר ארבע פרשיות תפילין בעודן עליו, ויאמר 'קדש' והיה כי יביאך' קודם 'ברוך שאמר', ואח"כ בקריאת שמע אומרים שמע והיה אם שמוע, כדי שיאמר הד' פרשיות כסדר שהם כתובין בתורה. ואם לא אמרם קודם ברוך שאמר, יאמרם אחר עלינו קודם שמסיר התפילין. ואולם המשנ"ב הביא מנהג זה בתורת מנהג ולא בתורת חובה, כיון שהמג"א כתב על דברי הב"ח שצריך לומר ד' פרשיות אלו, שאמנם בספרי ואתחנן לד מוכח שאין חיוב לאומרם, שאמרו שם 'שמע והיה אם שמוע בשינון ואין קדש והיה כי יביאך בשינון, ומ"מ סיים המג"א שהאומרם לא הפסיד, וכ"כ הערוך השולחן שאינו לא חובה ולא מצוה אלא אהבה יתירה כמידת הצדיקים.

⁹⁷ דשמע והיה אם שמוע בלא"ה קורין כל ישראל בשעת ק"ש. מ"ב טז

⁹⁸ רמב"ם הלכות ברכות פרק יא הלכה ה

⁹⁹ או"ש שם

¹⁰⁰ שו"ע ונו"כ או"ח יא ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

כשהצאן רובצים ביניהם, ולא מהנימין הנתלשים מהבהמה, ולא משיוורי שתי שהאורג משייר בסוף הבגד, ואפילו אם מתחילה טוו החומיין לשם ציצית ואח"כ ארג מהם בגד בכל זאת פסול, י"א¹⁰¹ משום ביזוי מצוה. וי"א¹⁰² שטעם הפסול משום שנאמר דין בציצית "הכנף – מין כנף" שיש לעשות הציצית ממה שראוי לעשות מהם את כנף הבגד¹⁰³. ואין מינים הללו ראויים לעשות מהם בגד שהם פסולת הצמר, ואין בגד נעשה מכמותן.

ולפיכך כל מיני צמר שהם גרועין, כגון שאריות חוטים שאין בגד נעשה מהם, פסולים לציצית.

צריך להטיל הציצית בבגד ולקשרו לשם מצות ציצית¹⁰⁴. הטיל ישראל ציציות¹⁰⁵ בבגד, וגם כל הקשרים והחוליות שלא בכונה לציצית, כגון¹⁰⁶ שעשה מהקשרים העשויים בסוף חוטי השתי שקרויים קוצים¹⁰⁷, על שם שבולטים הם כקוצים ועשה מהם בהיותם מחוברים לבגד, גדיל של ציצית. צריך להתיר את הקשרים, ולהסיר החוטים מהבגד ולחזור להטיל ולקושרם מחדש לשם מצות ציצית.

ואם אין ציציות אחרים מצויים להכשירו, ואינו יכול להתיר את הקשרים ולקושרם מחדש. כגון בערב שבת סמוך לכניסת השבת, יש לסמוך על הרמב"ם, שמכשיר¹⁰⁸,

¹⁰¹ דעת המחבר שם וכפירוש הרמב"ם בנמרא. ודלא כפירש"י ותוס' בגמ' דהחיסרון הוא בלשמה ולכן פי' קוצים נימים וגרדין באופן אחר שמחבר ס"ל שיש לסמוך על הרמב"ם דלא בעי' תליה לשמה בשעת הדחק כדלהלן. ועיין אלף המגן כאן ס"ק יד

¹⁰² דעת המאור מובא במג"א שם ט ובמ"ב ס"ק כו ובשו"ע הרב שם י הביא רק געת המאור ולא הביא כלל טעמא דביזוי מצוה.

¹⁰³ ואפילו להמחבר בסימן ט' סעיף א' דשאר מינים פטורים ולא דרשינן הכנף מין כנף, לאו דלא דרשי לגמרי דהא הר"מ ז"ל (ציצית ב, ה) הצריך ציצית מצבע הטלית מהאי טעמא, אבל הרב בסימן ט' (סעיף ה) חולק, ומ"מ לדידיה דרשינן פשיטא הכנף מין כנף ואיך שיהיה מן מינין אלו אפילו דיעבד פסול. פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם שם ס"ק ט

¹⁰⁴ דעת רש"י תוס' והרא"ש בסוגייתינו. שזהו סיבת פסול קוצים וכו'

¹⁰⁵ שו"ע ונו"ב שם יד ב

¹⁰⁶ ועיין בבב"ל יד ב ד"ה לא יברך שבסתמא אם שם חוטים בבגד המיועד לציצית כוונתו לשמה.

¹⁰⁷ וכפירש"י ותוס' בגמ' כאן

¹⁰⁸ דס"ל אף על גב דבעי טויה לשמה מ"מ התליה לא בעי לשמה ויליף לה מדכתיב בני ישראל לאפוקי עו"ג ש"מ דישראל בלי כונה כשר. מ"ב שם ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הַנִּתְּנָה לְמִשְׁחָה בְּדַף הַיּוֹמִי

מִסַּנֵּת מִנְחוֹת

אבל לא יברך עליו. אפילו אם לא עשה רק התחיבה בכנף שלא לשמה, וכ"ש אם עשה הקשר עליון שלא לשמה¹⁰⁹.

לפיכך צריך ליזהר לכתחלה קודם התליה בבגד שיוציא בשפתיו בפירוש¹¹⁰, שתולה כל אלו הציצית לשם ציצית וקושר לשם ציצית¹¹¹. לפני הטלת החוטים בכנף הראשון ויועיל על כל הארבע כנפות, ואף שהפסיק הרבה ביניהם בהיסח הדעת מוחלט¹¹².

אולם אם קשר קשר העליון וחוליא אחת בכונה, אף על פי שעשה שאר הקשרים והחוליות אח"כ שלא לשמה גם אם יש ציצית אחרים יש להכשיר¹¹³.

ולכן הקונה ציצית מוכנה, עליו לברר שהוטלה בבגד ונקשרה לשמה, או לקנות רק מאלו שיש עליהם תעודת כשרות מיהמנה.

יט. בעינין טוייה לשמה

עוד התבאר שם שחומי הציצית¹¹⁴ צריכין שזירה, שנאמר (במדבר טו פסוק לח) פְּתִיל תְּכֵלֶת שִׁיחִיה טוּוּי וּשְׁזוּר כְּעֵין פְּתִילָה¹¹⁵, ומה תכלת טווי ושזור אף לבן כן, שהרי הוקשו זה לזה (דברים כב פסוק יב) גְּדָלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ וְגו'.

¹⁰⁹ דרש"י והרא"ש והתו"ס"ל דבעינין מדאורייתא ג"כ תליה לשמה וקרא דמיעט עו"ג צריך אפילו ישראל עומד ע"ג ומלמדהו לשמה. מ"ב שם ח

¹¹⁰ ועיין שו"ת משיב דבר להנצי"ב ח"א סי' ג' במכתבו למשנה ברורה "הנה מלבד שלא ראינו אבותינו שנהגו כך גם לשון השו"ע בלי כוונה מבואר דלא צריך אלא כוונה במחשבה". ועיין ערוך השולחן סימן יא סעיף ה "ושמה נתבאר שאחד מהקדמונים נסתפק דבכל דבר לשמה אי בעינין דוקא דיבור או די במחשבה בעלמא ומלשון הרא"ש שם משמע להדיא דמהני שכתב טוב שיוציא בשפתיו". ובסימן יד סעיף ה הביא "וגם זה פשוט דתלייה די במחשבה לשמה דמעשה התלייה מוכחת על הלשמה וכ"כ המ"ב".

¹¹¹ מ"ב שם ס"ק ח

¹¹² כמבואר בבה"ל שם ד"ה בלא כונה, דאמרינן כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה אף דלכאורה הם שתי פעולות נפרדות

¹¹³ מ"ב שם ס"ק ו

¹¹⁴ שו"ע הרב יא סעי' ב

¹¹⁵ ועשיית פתילה הוא שבשלב הראשון לאחר גזיזת הצמר, מנפצים הצמר ע"י סירוק המפרידו לסיבים ומסירים ממנו הפסולת והסינים וכדו', ובשלב השני מעבירים הצמר בין גלגלים אשר מהדק ומנהיץ הצמר, ויוצא בעין גיזי צמר חלקים, ולפעמים התוכים לאורכן בעין חוטים, אך עדיין רפוי מאד ומתפרק בקל. בשלב השלישי מתחיל מלאכת המוייה, אשר בו גודלין את הצמר ומסבבים אותו עד שמקבל חוזק, ומקבל צורתו כחוט עב או דק כפי הצורך. ושלב הרביעי הוא מלאכת השזירה, שבו שזורים החוטים זה בזה יחד ע"י גלגולם אחד על השני בחוזק

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

וצריכים¹¹⁶ שיהיו טוויין ושזורין לשם ציצית דוקא, כלומר שיאמר בפה בפירוש¹¹⁷ בתחלת הטווייה והשזירה שהוא עושה כן לשם ציצית, או שיאמר לאשה טווי לי ציצית לטלית, שנאמר שם תעשה לך לשם חובתך. ואם לא היו טוויין לשמן או שלא היו שזורין לשמן פסולין. ויש בעלי נפש שמחמירין על עצמן אפילו בניפוץ הצמר אבל אין נוהגין כן¹¹⁸.

ודי שיאמר בתחילת הטויה¹¹⁹, ומועיל עד שיסיים לטוות את החוטים, ואפילו לכמה ימים. דסתמא עומד לשמה שכל העושה על שעת ראשונה עושה¹²⁰.

ואם טוה מעט ואח"כ אמר, שטווה לשמה אינו מועיל למה שנטווה כבר¹²¹.

טוון נכרי או ששזר אפילו ישראל עומד על גביו ואומר לו שיעשה לשם ציצית פסולין, דנכרי אדעתיה דנפשיה קעביד ואינו חושש לדברי ישראל אלא אם כן מסייעה ישראל מעט. אבל אם טוון או שזרן חרש שוטה וקטן וגדול עומד על גביו ואומר להם שיעשו לשם ציצית כשר.

מומר לתיאבון שאין מטריח לעשות ציצית בבגדו מותר לטוות, ומדימין כשאמר שטווה לשמה, וכ"ש אם הוא עובר רק על שאר עבירות לתיאבון. אבל מומר להכעיס אפיקורס הוא לכל התורה כולה ובודאי אדעתא דנפשיה עביד¹²².

נ. ציפן זהב או שטלה עליהן עור בהמה טמאה פסולות עור בהמה טהורה כשירות ואף על פי שלא עיבדן לשמן

כבר התבאר במסכת גיטין דף מה: וסנהדרין מה: שבתי תפילין שציפן בזהב¹²³, הלכה למשה מסיני שפסולה. וכן אם עשאן מעור בהמה טמאה, פסולה, שאינה מן המותר בפידך וכן אם עשה עור מתחלה מבהמה טהורה,

¹¹⁶ שו"ע ונו"כ יא א

¹¹⁷ ולא במחשבה, ואפילו בדיעבד צ"ע אי מהני מחשבה. מ"ב שם ד

¹¹⁸ דמה דכתיב תעשה לך היינו מטוייה ואילך שאז היא עיקר עשיית הגדילים, ועיין בפרישה בשם מהר"ל מפראג שמסכים דלכתחילה יש להחמיר לנפץ לשמה. מ"ב שם ג ועיין תשובות והנהגות ח"א סי' כ"ד, ובס' הליכות שלמה פ"ג אות י"ט

¹¹⁹ וכ"ש אם יאמר שכל הטוייה שימוה יהיה לשם ציצית בודאי דמהני. בה"ל שם ד"ה שיאמר

¹²⁰ אם לא כשאמר אח"כ בפירוש שהוא עושה שלא לשמה. מ"ב שם ס"ק ה

¹²¹ דספוקי מספקא לן אי אמרינן הוכיח סופו על תחילתו. ואם בתחלה ג"כ חשב שיהיה לשמה אך שלא אמר בפירוש נ"ל דיש לצדד להקל בזה דס"ס הוא. מ"ב שם ס"ק ו

¹²² מ"ב שם ז

¹²³ שו"ע ונו"כ או"ח לב מה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ואח"כ ציפה על אותו עור מבהמה טמאה אפ"ה פסולים, ואפילו חתך במקום השיני"ן¹²⁴ שהשי"ן נראה¹²⁵.

ודוקא כשהם מחוברים בקביעות לבתים, אבל הקופסא שנוהגים לשים על גבי התפילין של יד כדי שלא יתקלקל הריבוע, כתב הערוך השולחן¹²⁶ שאינה בכלל דין זה, כיון שאינה מחוברת, אלא שכתב שאין נאה לעשות כן, וכתב שנכון שעל כל פנים בעת התפילה יסירנה. ויש סוברים שצריך להסירה לפחות בעת הברכה כדי שלא תהיה שם בקביעות ותחשב לציפוי, וכן היה נוהג החזו"א¹²⁷.

ולפיכך השחרות¹²⁸ שמשחירים הבתים טוב יותר שיהיה בצבע שחור שאין בו ממש כלל, והתפילין יהיו שחורים רק בחזותא בעלמא ומ"מ המשחירין במין לאק שא"א לקלפו, אף על פי שיכולין להסיר מן הקלף ע"י פירורין דקין אין להחמיר בדיעבד¹²⁹, אכן מה שחדשו סופרי זמנינו שמשחירין בטיחה שיכולין לקלוף בשלימות מכל צד מן התפילין, וצורתו כמו נייר שחור זהו פסול.

אך אין מניעה למרוח לאק או שמן¹³⁰ כדי להצליל את העור, שכיון שהוא שקוף וצלול בטל הוא לבית, וכן מותר להשתמש בחומר סינטטי שנבלע לגמרי בתוך העור כדי לחזקו, כפי שרגילים לעשות בפינות הבתים, ואין בכל אלו גם משום חציצה, וגם כשעושה זאת בתחתית הבית.

נא. אף עור בהמה טהורה פסולות עד שיעבדו לשמן

עור הבתים צריך¹³¹ להיות מעור בהמה או חיה או עוף טהורים. דכתיב למען תהיה תורת ה' בפיך מן המותר בפיך וכיון דאות שי"ן שהוא מרמז¹³² על שם שדי נקמט בעור התפילין הוא בכלל תורת ה'. ואין לחלק בזה בין תפילין של ראש לבין תפילין של יד. וכן אין לחלק בזה בין בית התפילין

¹²⁴ מ"ב שם רכא

¹²⁵ אך עור כשר ע"ג עור כשר ושי"ן נראה כשר אף על פי שאין בית רואה אויר כיון שהשי"ן נראה ולפ"ז כ"ש אותן שעושיין צבע עב שמצהיב תפילין דאין לחוש וגם השי"ן נראה היטב. ביאור הלכה שם ד"ה ציפה מהפמ"ג סעי' פה

¹²⁶ דינים והנהגות מהחזו"א (פ"ג ס"ח).

¹²⁷ מ"ב שם קפה

¹²⁸ ועיין במה שכ' בסעיף מ"ח בבה"ל בשם הפמ"ג שדעתו ג"כ דאין להחמיר בזה

¹²⁹ הליכות שלמה (פ"ד הערה מד) בשם הגרש"ז אויערבאך, שו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' יד, ח"ח סי' ד) וכמו שכתב בשו"ת מהר"ם שיק (יו"ד סי' רפה) שכשם שכל לנאותו אינו חוצץ, הוא הדין מה שעשוי לשומר.

¹³⁰ שו"ע ונו"כ לב לו

¹³¹ מ"ב קסו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

שבתוכו נמצאות הפרשיות, לבין התיתורא¹³³ והמעברתא שבתחתית בית התפילין¹³⁴.

והלכה למשה מסיני שאף הרצועות של התפילין יהיו מעור בהמה או חיה או עוף¹³⁵ טהורים. ורשאי לעשות הבתים או הרצועות אף מעור בהמה או חיה או עוף שמתו מאליהם, או שנתנבלו בשחיטתם, או שנמצאו טריפות אחר השחיטה, כל שהוא ממיין טהור. וכן רשאי לעשותו מקלף, או מעור שליל.

בתים של תפילין שמשחו עליהם חומר העשוי מג'לאטין (או לאק), שנעשה מעורות או מעצמות רכים של בהמות טמאות, אין משיחה זו פוסלת את התפילין, וכשרות לברך עליהן ולצאת בהן ידי חובת מצות תפילין אפילו לכתחלה, ואין בזה משום חציצה כלל.

עור הבתים צריך עיבוד לשמה¹³⁶, דהיינו שיאמר קודם שיעבד העור שעושה כן "לשם קדושת תפילין". ואם העיבוד היה רק לרצועות לא מהני להבתים דקדושתן חמורה¹³⁷.

ומכל מקום אם עיבדו סתם, בלא שיעשה כן "לשם קדושת תפילין", ואין לו בתים אחרים, רשאי להשתמש בבתים אלו למצות תפילין¹³⁸ עד שימצא אחרים, ורשאי אף

¹³³ ע"כ הסופרים שמניחים בין הבית להתיתורא עורות ישנים אשר מאשפות ירימו וממנעלים קרועים ידעו כי עבירה היא בידם אחרי שהוא מחובר להבית צריך להיות דוקא מעור כשר כמוהו ממש כ"כ בספר לשכת הסופר ולכתחלה בודאי הדין עמו אך לענין דיעבד יש לעיין לפי מה דכתב הפמ"ג לקמן בסעיף מ"ז דמה דהצריך רמ"א לרבך כשר הוא למצוה ולא לעיכובא כיון דהדיבוק אינו מעכב ממילא אין קפידא במה מדבך וא"כ לכאורה ה"נ בענינינו לא דמי לעור התיתורא והמעברתא דחיובן הוא מצד הדין ע"כ בעינן שיהיו טהורים משא"כ בזה וצ"ע. בה"ל שם ד"ה עור

¹³⁴ מ"ב קסה

¹³⁵ ועיין בד"מ שכתב דאין עושין מעור הדג משום דאיבעיא דלא איפשטא בשבת ק"ה ולכאורה יש לעיין דהלא הרמב"ם כתב הטעם שאין כותבין על עור הדג מפני שאין הזוהמא פוסקת בעיבודה משמע מזה דשאר עור פוסק הזוהמא על ידי העיבוד וא"כ הרמב"ם שפוסק דעור הבית מותר על עור שאינו מעובד יהיה מותר אפילו על עור הדג ויש לדחות. בה"ל שם מעור

¹³⁶ עיבוד זה לכו"ע לאו מהלמ"מ הוא ומה דצריך עיבוד הוא משום לשמה דכל דבר קדושה בעינן לשמה פמ"ג בא"א ס"ק י"ג

¹³⁷ מ"ב קע

¹³⁸ כי הרמב"ם ס"ל דלא בעי כלל עיבוד עור הבתים דאדרבה יותר חזק הוא כשלא נתעבד משום הכי כשר אפילו עור שאינו מעובד כלל וכ"ש דלא בעי עיבוד לשמה ורוב הפוסקים חולקים עליו ומצרכי עיבוד וגם לשמה ופסק השו"ע דהיכא דאפשר בעי לשמה אבל היכא דלא אפשר למצוא חיפוי הבתים מעור המעובד לשמה מותר לסמוך על דברי הרמב"ם מלהתבטל ממצות תפילין וכשימצא אח"כ מעור המעובד לשמה יגנוז הבתים אלו ויעשה מעור המעובד לשמה ונחלקו האחרונים אם לע"ע יניחם בברכה או בלא ברכה והברכי יוסף הסכים להמ"א דיוכל לברך. מ"ב שם קעא ועיין בה"ל שם ד"ה היכא דכל הפוסקים חולקים אהרמב"ם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הַלְכַתָּא לְמִשְׁיַחַא בְּרַף הַיּוֹמִי

מִסְכַּת מִנְחוֹת

לברך על תפילין אלו. ואם בשעת העיבוד חשב במחשבתו שעושה כן "לשם קדושת תפילין", אלא שלא הוציא כן בשפתו, או שעבד הגוי בתים אלו, וישראל עומד על גביו ואומר "לשם קדושת תפילין", כשרים בתים אלו למצות תפילין, וכל שכן שרשאי לברך על תפילין שבבתים אלו.

**נב. הא תכילתא ... מייתנין דם חלזון וסמנין ורמינן להו ביורה
[ומרתחינן ליה] ושקלינא פורתא בביעתא וטעמינן להו
באודרא ושדינן ליה להווא ביעתא וקלינן ליה לאודרא ...
טעימה פסולה ... דבעינן צביעה לשמה**

כיצד צובעין תכלת¹³⁹ של ציצית, לוקחין הצמר ושורין אותו בסיד ואחר כך מכבסין אותו עד שיהיה נקי, ומרתיחים אותו באהל וכיוצא בו כדרך שהצבעין עושין כדי שיקלוט את העין¹⁴⁰.

ואחר כך מביאין דם חלזון והוא דג שדומה עינו לעין התכלת ודמו שחור כדיו ובים המלח¹⁴¹ הוא מצוי, ונותנין את הדם ליורה ונותנין עמו סממנין כמו הקמוניא וכיוצא בהן כדרך שהצבעין עושין ומרתיחין אותו ונותנין בו הצמר עד שיעשה כעין רקיע וזו היא התכלת של ציצית.

התכלת של ציצית¹⁴² צריכה צביעה לשמה ואם צבעה שלא לשמה פסולה, והיורה שיש בה הצבע אם צבע בה מעט צמר לבדקו אם הוא יפה אם לאו

א"כ למה נקיל הכא דיהא מותר לברך בעור שאינו מעובד לשמה וצ"ע למעשה. ואם יודמן איזה ספק בהעיבוד דעור הבתים יש להקל דהוי כעין ס"ס כן משמע מהפמ"ג במ"ז ס"ק ל"א
¹³⁹ רמב"ם הלכות ציצית פרק ב הלכה ב

¹⁴⁰ סדר הצביעה שכתב רבינו מבוארת שם בגמרא דף מ"ב זולת הסדר שכתב רבינו עד כדי שיקלוט את העין שלא נמצא שם ומרן הקדוש כתב שזה כתב מדעתו שזה הוא דרך הצבעים. מעשה רקח שם

¹⁴¹ מטפחת ספרים נלחם בזרוע שאינו בים המלח אלא בים הגדול בין צור לצידון. מרכה"מ שם. עיין שבת כ"ו א' צידי חלזון מסולמות של צור כו' (רד"ל) ועיין ספרי וזאת הברכה סי' שנ"ד מכזיב לצור כו' מקום בים שמוטל בהרים ובשניהם ליתא ים המלח ובזוה"ק תרומה קמ"ט ב' א"י שמצוי בים גינוסר וכן שם בשלה מ"ח ב' בהעלתך ק"נ א' דבים כגרת הוא מצוי וכן בהשמטות ח"א ר"ס ב' ובס' שט"ח כ' שרבנו קורא לים הגדול ים המלח והוא נכון וכן מוכח בפ"י מכלאים ה"א ובפיהמ"ש לרבנו כלים פמ"ז מ"א ובסוף פיהמ"ש. קרית מלך שם

¹⁴² שם הלכה ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת מנחות

נפסלה היורה כולה, אלא כיצד יעשה לוקח הצבע מן היורה בכלי קטן ומניח בו צמר שבודק בו ושורף את שבדק שהרי נצבע לבדיקה, ושופך הצבע שבכלי שבדק בו שהרי טעמו ופסלו, וצובע התכלת בשאר הצבע שלא נפגם.

נג. תכלת אין לה בדיקה ואין נקחית אלא מן המומחה

התכלת אינה¹⁴³ נלקחת אלא מן המומחה חוששין שמא נצבעה שלא לשמה.

נד. תפילין יש להם בדיקה ואין ניקחין אלא מן המומחה ...

ספרים ומזוזות יש להן בדיקה וניקחין מכל אדם

לכתחלה אין¹⁴⁴ לקנות תפילין אלא ממי שהוא מומחה, דהיינו שהוא בקי בחסרות ויתרות¹⁴⁵.

וספרי תורה ומזוזות, וכן פרשיות של תפילין בפני עצמן, מותר לקנותם ממי שאינו בקי בחסרות ויתרות¹⁴⁶.

בדיעבד אם קנה¹⁴⁷ תפילין ממי שאינו מומחה, דהיינו שאינו בקי בחסרות ויתרות, צריך לבדוק הפרשיות על ידי מגיה מומחה, ואם בדקן ונמצאו כשרות, – הן בחסרות ויתרות, והן בצורת האותיות, והן בדיני מוקף גויל ושאר ההלכות הנוגעות לכתובה¹⁴⁸, – רשאי להניח תפילין אלו.

ואם קנה מסופר אחד כמה זוגות תפילין, אפילו קנה ממנו מאה זוגות תפילין, אם הן בחבילה אחת, ואומר הסופר שכתבן כולן בעצמו, או שקנאן מסופר אחד שכתבן כולן בעצמו, צריך לבדוק מהן שלש קציצות, או שתים של יד

¹⁴³ שם הלכה ד

¹⁴⁴ שו"ע ונו"כ לט ח

¹⁴⁵ אבל לא ממי שאינו מומחה אף על פי שהלוקח רוצה לבדקן לפי שיש לחוש שמא יתעצל בבדיקתן מפני שמורה הוא לו להסיר התפירה ולהזור ולתופרן. ופשוט דמי שהוא סופר קבוע לרבים הוא בכלל מומחה. מ"ב שם יט

¹⁴⁶ מ"ב שם יט

¹⁴⁷ שו"ע ונו"כ שם ט

¹⁴⁸ ואין לחוש שמא עיבדן שלא לשמן דהכל בקי אין בזה. מ"ב שם כא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרה היומי

מסנת מנחות

ואחת של ראש, או שתים של ראש ואחת של יד, ואם נמצאו כולם כשרות, הרי הוחזק סופר זה, וכל מאה זוגות התפילין כשרים, ואין השאר צריכים בדיקה, ואין לחוש שמא נכתבו על ידי כמה סופרים שונים. אבל אם קנה ממנו תפילין בחבילות חבילות נפרדות, ובכל חבילה כמה זוגות תפילין, חזקה שנכתבו תפילין אלו על ידי כמה סופרים, ולכן צריך לבדוק מכל חבילה שלש קציצות, או שתים של יד ואחת של ראש, או שתים של ראש ואחת של יד.

המוכר תפילין, ומעיד שהיו של אדם גדול והוחזקו בכשרות, הרי הוא נאמן¹⁴⁹. ומכל מקום צריך שיהיה אותו אדם המעיד על התפילין מי שאחרים מכירים אותו שאינו חשוד על כך שעובר על איסורים. ויש אומרים שאין די בכך שאינו חשוד, אלא צריך שיהיה אדם שמכירים אותו שהוא מוחזק בכשרות ושומר תורה ומצוות. והוא הדין בכל הנ"ל במוכר תפילין ואומר שקנאן מסופר מומחה שכתבן. וכן אם ראינו את המוכר שהניח תפילין אלו בעצמו, נאמן לומר שהן כשרות בכל ענין.

כה. ותכלת בדיק ליה (סי' בגשם) מייתי מגביא גילא ומיא דשבילתא ומימי רגלים

כיצד בודקין¹⁵⁰ את בעיצית עד שיודע אם נעבעה בתכלת כהלכתה אם לאו, לוקחין תבן וריר של שבלול ומי רגלים שנתחמצו ארבעים יום ושורין התכלת בכולן מעת לעת אם עמדה בעינה ולא כהתה כשרה, ואם כהתה לוקחין בצק של שעורין שמעפשיין אותו למוריים ונותנין את זו התכלת שנשתנית בתוכו ואופה הבצק בתנור ומוציאים התכלת מן הפת ורואין אותה אם כהתה ממה שהיתה פסולה, ואם הוסיף עינה והושחרה יותר ממה שהיתה קודם האפייה כשרה.

¹⁴⁹ דעד אחד נאמן באיסורין וכתב המ"א דעכ"פ בעינן שמכירין אותו שהוא מוחזק בכשרות עיין יו"ד סימן קי"ט ס"א בהג"ה. ולפי המבואר שם מוכח דאם ראינוהו שלבשן בעצמו נאמן בכל גונוי דלעבור בעצמו בודאי אינו חשוד. מ"ב כד

¹⁵⁰ רמב"ם הלכות ציצית פרק ב הלכה ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

